

Szervezete és az MKE Zempléni Könyvtárosok Szervezete nyújtott támogatást, amelyet nagy tisztelettel köszönünk meg.

Halász Magdolna
könyvtárigazgató

Győri Gáspár 1923–1983

Nekünk, könyvtárostanároknak, mindig is szükségünk volt azokra a lobogó, energikus társakra, akiknek életfelfogása példaként, megtartó erőként állt előttünk – az elkeseredett, pályaelhagyás gondolatával játszó pillanatokban.

Ilyen lehetett Győri Gáspár is. Lehetett, mert személyesen nem ismerhettem. Az első „nyom”, amely hozzá vezetett, csak most válik értelmezhetővé számomra, most, amikor a kettős évforduló kapcsán egyre jobban megismerhettem munkáját. Hadd kezdjem hát ezzel a nagyon személyes foszlánnyal!

Pályakezdő, kisgyermekes anyaként munkát kerestem. Akkor épült Budapest új gimnáziuma a Városmajorban. Természetesen a jövőendő igazgató a meghirdetett állásokra „gyűjtötte” a tanterületet. Amikor átadtam önéletrajzomat, egyben fölvezolta, milyen könyvtárost keres: a könyvtár vezetése mellett értsen a technikai berendezések kezeléséhez, tanítson egy osztályban, akár legyen osztályfőnök és könyvtárpedagógus, természetesen. Most már tudom, akit minden pályázóban kerestem, az Győri Gáspár volt...

Győri Gáspár. Olvasom sorait, amelyekben lelkesen számol be a gyűjtemény változásairól, büszkén ír az akkor igen modernnek és nagyon soknak számító technikai berendezésről, a könyvtárostánár és a diákok-tanárok-könyvtárostánár kapcsolatáról. Győri Gáspár igen modern nézeteket vallott vagy inkább valósított meg a Táncsics Mihály Gimnázium könyvtárostánáraként. Olyan könyvtárat teremtett, amely forrásközponttá lett, s amely a szolgáltatást olyan fokon biztosította diáknak-tanárnak, hogy az már egy gimnázium kereteit szinte szétfeszítette.

Nézem az irányító táblákat, feliratokat, katalógusát, amelyek mind a jobb tájékozódást szolgálták. Igazi könyvtárépítő volt, akármerre keresem a nyomát, újabbakra bukkanok. Nevelőotthontól a Virányosi Általános Iskolán át a Kós Károly Általános Iskoláig mindenhol könyvtárat teremtett. Tette

ezt úgy, hogy emberi kapcsolatai egyre szerteágzóbbak lettek. Akárhol említem a nevét, mindenhol újabb és újabb diákok, tanítványok, tanártársak, helytörténészek szeme csillan föl...

Nyomokat keresek, egy gazdag életút nyomait... Talán minden könyvtárostánár számára ad tanulságot életműve, annak sokszínűsége. Merítkezzünk meg tehát a múltban, hogy feltöltdjünk a jövő kihívásaira.

Erre adott alkalmat a hegyvidéki könyvtárostánárok kezdeményezése, amelynek keretében – kapcsolódva Győri Gáspár halálának huszadik, születésének nyolcvanadik évfordulójához – néhány mindannyiunk számára fontos kérdéskört vitattunk meg. Március 21-én a Kós Károly Ének-Zene Tagozatos Általános Iskolában találkoztunk, ahol *Holtságné Csipán Ágnes* igazgató méltatta Győri Gáspárt, majd három témát jártunk körül egy-egy előadó segítségével: a helytörténetet (*Bényei Miklós*), a könyvtárostánár kapcsolatrendszerét (*Könyves-Tóth Lilla*) és a könyvtárépítést (*Papp István*).

A déli harangszó bensőséges ünnepségre hívott minket: a Hegyvidék könyvtárostánárai Győri Gáspár Emlékdíjat adományoztak két kollégájuknak életművükért. Ez évben *Győri Gáspárné* nyugdíjas könyvtárostánárt és *Dercsényi Krisztiánát*, az ELTE TÓFK Gyakorló Általános Iskolájának tanárát köszöntöttük.

A délután Farkasréten kezdődött, ahol az emlékezés virágait helyeztük el. A Táncsics Mihály Gimnázium kedves kiállítását, amelyet Győri Gáspár tárgyaiból, írásából állított össze *Tóth István* könyvtárostánár, *dr. Ács Katalin* igazgató nyitotta meg. *Balogh Mihály*, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum főigazgatója a könyvtárostánár életútját bemutató könyvről szolt az egybegyültekhez. A napot a kerületi nyugdíjasok találkozója zárta.

Péntek délutánra csupán egyetlen, de nagyon szerteágzó témát terveztünk: a *könyvtárpedagógia módszertana* – sok tekintetben még kiforratlan területe a könyvtárostánári pályának. Ezért is neveztük módszertani ötletbörzének a Városmajori Gimnáziumban megrendezett találkozót. A vártnál is sokszínűbbre, csapongóbbra sikerült ez a délután. Igyekeztünk minden lényeges kérdést körbejárni: a bejövő diákok és az évenkénti követő mérések, a könyvtárhasználati ismeretek oktatásának keretei, a főbb könyvtári ismeretek (a kézikönyvek típusaitól a katalógus-

használaton át a szakrendig) oktatásának módszertani lehetőségei, használható eszközök az oktatásban. Csapongtunk, de egyben valamennyien egyetértettünk: ezen a délutánon olyan folyamat kezdődött meg, amelyet érdemes folytatni, hiszen van mit tanulnunk egymástól.

Egy könyvtárostánár életútja kapcsán gyűltünk össze, s észre kellett vennünk, hogy milyen sokan vagyunk, akik a nyomdokain járunk: ki azért, mert könyvtárat teremtett, ki azért, mert fontos számára a helytörténet, ki pedig azért, mert könyvtárpedagógiai munkája kiemelkedő. Rég láttam ennyi egymásra csodálkozó, mosolygós könyvtárostánárt együtt gondolkodni. Valamennyiükre illett ott, abban a pillanatban, amit Győri Gáspár mondott nem sokkal halála előtt: „Az is lehet boldog, aki könyvtárostánárrá lesz Magyarországon!” (H. Zs.)

Tabula Hungariae...

Tudományos ülés és kiállítás a Lázár-térkép megjelenésének 475. évfordulója alkalmából

Szép magyar térkép 2002

Digitális magyar térkép 2002

(Kiállítások és a verseny díjainak átadása)

2003. március 21-én az Országos Széchényi Könyvtár három jelentős térképészeti rendezvénynek adott otthont. A *Szép magyar térkép 2002* és a *Digitális magyar térkép 2002* című pályázatok eredményhirdetésével és a díjazott pályaművekből rendezett kiállítások megnyitásával egy napon *Tabula Hungariae...* címmel a Kárpát-medence térképtörténete szempontjából jelentős Lázár-térkép megjelenésének 475. évfordulóján tudományos konferencia és kiállítás vette kezdetét.

1528. május közepén jelent meg Ingolstadtban Magyarország első nyomtatott térképe, a *Tabula Hungariae*. Az évszázadokon keresztül csak leírásokból ismert mű az 1880-as években bukant elő az ismeretlenség homályából. A térképet gróf *Apponyi Sándor*, a nagy könyvgyűjtő vásárolta meg, és 1924-ben az ő adományaként került az Országos Széchényi Könyvtárba. A térkép a Mohács előtti Magyarország képét tárja

elénk, segítségével feltárul előttünk a középkori Magyarország XVI. század elejére kialakult településszerkezete, amelynek egy része a százötven éves török uralom alatt elpusztult.

A térkép készítőjéről annyit tudunk, hogy egy bizonyos Lázár (kereszt)nevű személy volt a XVI. század első évtizedeiben. Foglalkozásáról a források csak azt tartották szükségesnek lejegyezni, hogy „secretarius”, azaz „titkár” lehetett, és Bakócz Tamás (1442–1521) esztergomi érsek idején és környezetében élt és működött. Egyetemet nem végzett, szakértelmét a mai középfokéú oktatásnak megfelelő iskolák keretei között végezhetette, azaz „deák” volt. Lázárt a források magyarként említik, és ezt térképének névanyaga is megerősíti.

Mivel a térképen a XVI. századi Magyarország határain túli területeket csak az ország déli részein ábrázolták, feltételezhető, hogy a török elleni harc szempontjából fontos déli végvárrendszer ábrázolása volt a mű elkészítésének legfőbb célja. A rendszert két párhuzamos, egymástól száz kilométernyi távolságban húzódó végvárlánc alkotta. Az első a magyar királyság déli határain kívül Havasalföld határától az Adriáig tartott. E védelmi vonal mögött húzódott a második védelmi rendszer, amely Temesvártól indult, érintette Nándorfehérvárt, és Zenggnél érte el az Adriai-tengert.

Lázár deák 475 éves térképe